עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פ"ט מהלכות נזירות הלכה טו:
ה ב מיי' פי"ב מהלכות ע"ז הלכה א סמג לאוין נא טוש"ע י"ד סימן קפא סעיף ג:
ו ג מיי' פ"ו מהלכות נזירות הלכה ט:
ז ד מיי' פי"ב מהלכות ע"ז הלכה א סמג שם טוש"ע י"ד סי' קפא סעיף ה [וברב אלפס מכות פ"ג ד' רפה. ע"ש]:
ח ה מיי' שם הלכה ג ה טוש"ע שם סעיף ו:
[ו מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף יג]:
[ז מיי' שם הל' ג ה טוש"ע שם סעיף ו]:

דקתני ואיני יודע איזה מכם שמע מינה: מגלחין ומביאין: ואמאי דילמא לאו טמאין אינון וקעביד הקפה אמר שמואל [א]באשה וקטן ולוקמא בגדול [ב]והקפת כל הראש לא שמה הקפה מדלא מוקים לה הכי שמע מינה קסבר שמואל [ג]הקפת כל הראש שמה הקפה מר זוטרא מתני לה להא שמעתא דשמואל אסיפא [ד]נזיר שהיה טמא בספק ומוחלט בספק אוכל בקדשים לאחר ששים יום ומגלח ד' תגלחות (א) והא קעביד הקפה אמר שמואל [ה]באשה וקטן אמר רב הונא [ו]המקיף את הקטן הרי הוא חייב א"ל רב אדא בר אהבה לרב הונא (ב) ודידך מאן מגלח להון אמר ליה חובה [ז]תקברינון חובה לבניה כולהו שני דרב אדא בר אהבה לא אקיים ליה זרעא לרב הונא מכדי תרוייהו סבירא (ג) הקפת כל הראש שמה הקפה במאי קמיפלגי רב הונא סבר [ח]לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית [את] פאת זקנך [ט]כל שיש לו השחתה יש לו הקפה והני נשי הואיל וליתנהו בהשחתה ליתנהו נמי בהקפה ורב אדא בר אהבה סבר אחד המקיף ואחד הניקף במשמע ואיתקש מקיף לניקף כל היכא דניקף מיחייב מקיף נמי מיחייב והאי קטן הואיל והוא גופיה לאו בר עונשין הוא דמיחייב מקיף נמי לא מיחייב לימא הקפת כל הראש תנאי היא דתנו רבנן [2]ראשו מה תלמוד לומר לפי שנאמר לא תקיפו פאת ראשכם

יכול

דקתני ואיני יודע. דמשמע ° שלא נודע לו מעולם משום דלא הוה בהם[1] מדלא קתני שכחתי: **והא** קא עביד הקפה. א)[בראש] השחתת הקפה[2]: **[באשה]**. בראש האשה שאינה אסורה בהקפה דדרשינן בסמוך כל שאינו בהשחתה אינו בהקפה: **והא** קא עביד השחתת זקן. דבספק תגלחת מצורע מגלח זקנו כמעט וקעבר בהשחתת זקן ובהקפת ראש מספק: **המקיף** את הקטן חייב. דכי כתיב רחמנא לא תקיפו פאת אף אפאות דקטן אזהר: **ודידך** מאן מגלח להון. שראה בנים קטנים מגולחים ראשיהם עם פאותיהם: א"ל חובה. אשתו היתה ורב הונא לטעמיה דאמר בסמוך הנשים מותרות להקיף דכיון דאינן באיסור דניקף ליתנהו נמי באיסור דמקיף: **חובה** תקברינהו לבניה. דאיסורא קא עבדא: כולהו שני כו'. כשגגה שיוצאת מלפני השליט: **מכדי** תרווייהו סבירא להו הקפת כל הראש שמה הקפה. רב הונא דאמר חובה מגלחה להו אבל האיש היה עובר אע"פ שמגלח כל ראשם וכן רב אדא דאמר חובה תקברינהו לבנייה חובה נענשה: **במאי** פליגי. מאי טעמייהו: **והני** נשי הואיל וליתנהו בהשחתה ליתנהו בהקפה. בין להיות נקפות בין להקיף אחרים ואפילו לגדול מותרות: **ורב** ארא בר אהבה סבר אחד המקיף ואחד הניקף במשמע. פשטיה [דקרא] ודאי לניקף אזהר רחמנא דהא פאת ראשכם כתיב דהיינו הניקף ומיהו מדקאמר לא תקיפו ולא כתיב לא תוקפו הוסב הלאו גם על המקיף כדי להקיש מקיף לניקף כלומר כל היכא דניקף בר חיובא הוא כל[3] מקיף נמי בר חיובא הוא והאי קטן הואיל וגופיה לאו בר עונשין הוא ולא מיחייב מקיף ליה נמי לא מיחייב ואפי' איש שרי לאקופי לקטן ואין לתמוה מנא ליה להש"ס דרב אדא בר אהבה סבר מותר לגדול להקיף את הקטן דמשמע ליה מדקאמר ליה לרב הונא ודידך מאן מקיף להו דמשמע לדידי אפי' גדול מקיף לקטן אבל לדידך מאן מקיף להון והאי דלטייה היינו לפי סברתו דרב הונא דאסר לגדול להקיף לקטן ואמר ליה כיון דאסרת לגדול להקיף לקטן גם האשה אסורה להקיף לקטן דלא ס"ל למדרשי' לרב אדא לדרוש כל שישנו בהשחתה ישנו בהקפה לפטור אשה המקפת אחרים ואע"ג דבקידושין בפ' קמא (דף לה:) דרשינן הכי כל שישנו בהשחתה ישנו בהקפה כו' לפטור נשים הניקפות בההיא דרשה מודה רב אדא משום דפשטיה דקרא איירי בניקף אבל מה שדורש רב הונא נמי לא תקיפו אמקיף מלישנא דלא תקיפו ומקישו להשחתת זקן לפטור האשה המקפת אפי' לגדול בהא ודאי פליג רב אדא דלית לן להקיש הקפה להשחתה אלא במאי דאיירי פשטיה דקרא כגון בניקף והשתא פליגי בתרתי רב הונא סבר דאשה שריא להקיף בין גדול בין קטן הואיל ואינה בהשחתה אינה בהקפה בין להיות בהקפה דאיירי ביה פשטיה דקרא בין להקיף אחרים ורב אדא סבר דודאי אשה פטורה מלהיות ניקפת מהקישא דהשחתה דאיירי ביה פשטיה דקרא אבל מלישנא דלא תקיפו דדרשינן מיניה לחייב גם המקיף גם האשה חייבת בההוא ולא נפטרה מהקישא דהשחתה כיון דלא איירי ביה פשטיה דקרא ועוברת בלאו אם הקיפה לגדול ופליגי נמי בקטן דרב הונא סבר גדול המקיף את הקטן חייב ולא מסתברא ליה לרב הונא למידרש דמשום דאפקיה קרא בהך לישנא דלא תקיפו דמשמע אמקיף ואניקף למימר דהיכא דניקף לאו בר חיובא מקיף נמי פטור דהיינו למיגמר מגברא על גברא לא משמע ליה ורב [אדא] סבר דלהכי אפקיה קרא בהך לישנא למימר היכא דניקף לאו בר חיובא מקיף נמי פטור הילכך גדול המקיף לקטן פטור ונראה דקיי"ל כרב הונא דאשה שריא להקיף קטן וה"ה לגדול דסוגיא דהש"ס כוותיה בפרק קמא דבבא מציעא (דף י:) דקאמר [ו]מאי בינייהו איש דאמר לאשה אקיפי לי קטן וקאמר דהשליח דהיינו האשה לאו בת חיובא היא אלמא דאשה מותרת להקיף לקטן כרב הונא ומדנקט נמי[5] אשה ולא איש משמע נמי דלאיש המקיף לקטן חייב והיינו נמי כרב הונא והוה מצי למימר התם שהאיש אמר לאשה אקיפי לי גדול כיון דסוגיא אזלא כרב הונא אלא הגדול לא יאבה שמוע לה שתקיפנו כי הוא יתחייב אבל קטן לאו בר מחאה הוא ולאו בר עונשין הוא וא"ת ולרב אדא דמקיש מקיף לניקף וה"ה[6] דנקיש ניקף למקיף ונימא כל היכא דמקיף לאו בר חיובא ניקף נמי פטור ויהיה מותר להיות ניקף מן העובד כוכבים וי"ל לרב אדא מקיף לניקף מקשינן משום דעיקר חיובא דקרא אניקף כתיב לא תקיפו פאת[7] דהיינו פאת דניקף למימר היכא דניקף בר חיובא גם המקיף חייב ואי הניקף לאו בר חיובא הוא המקיף פטור אבל כשהניקף בר חיובא אף אם אין המקיף בר חיובא אסור דקרא אתי לאקושי מקיף דמשתמע מלישנא דלא תקיפו אניקף דמשמע מגופיה דפשטיה דקרא אבל אין סברא להקיש גופיה דקרא דהיינו הניקף למקיף דלא משתמע אלא מלישנא בעלמא לא תקיפו ולא מגופיה דקרא ותדע דאם לא כן מצורע אמאי דחי לאו דהקפה והא אפשר לקיים שתיהם שיקיפהו קטן ואשה ועובד כוכבים אלא שמע מינה כדפרישית וא"ת ולרב הונא דלא מקיש מקיף לניקף ואע"ג דניקף לאו בר חיובא הוא מיחייב מקיף אם כן המקיף את העובד כוכבים לחייב כמו המקיף לקטן ודוחק לחלק משום דקטן אתי לכלל חיוב דהשתא מיהא לאו בר חיובא הוא וטעמא דרב הונא לא תלי בהכי אלא משום דלא מקיש מקיף לניקף ונראה להר"ף דיש לומר הואיל וכתיב פאת ראשכם לישראל קאי קרא ולא לעובד כוכבים ול"ע במקיף את האשה אי מחייב כמו בקטן לרב הונא ט): **לפי** שנאמר לא תקיפו יכול אף מצורע בן תלמוד לומר ראשו. קא סלקא דעתך השתא דמן הדין לא איצטריך קרא למדחי לא תעשה דהקפה דלאו השוה בכל קים לן ב] דהקפת כל הראש שמה הקפה:

אמר

(ד) וקא עברי א) **על לאו דהקפה**. דתגלחת אינו לצורך ויש בה משום לא תקיפו[1]): **אמר שמואל באשה וקטן**. כגון שהיו שני נזירים הללו שתי נשים או שני קטנים דלא מיחייבי אהקפה: **אמאי**. מגלח ארבע תגלחות והא קא עבר בתרתי תגלחות קמייתא משום לאו ב)דלא תשחית את פאת (ה) זקן[2]) שכן מגלח [כל] שערו ואילך מינייהו קעבר משום הקפה: **והא קא עביד השחתה** גרסי': **א"ל רב אדא בר אהבה לרב הונא לדידך**. דאמרת המקיף את הקטן חייב ג)קטנים דאיתנהו מגולחין כל הראש כדאורחייהו דאינשי דקמגלחי להו כדי להברותן לאחר החולי מאן קמגלח להו: **אמר ליה חובה**. כך שמה דאשתו דרב הונא דקסבר רב הונא דאשה לא מיפקדא אלאו דהקפת הראש אראש אחרים כלל: **אמר ליה רב אדא** ד) **תיקבריננהו לבניה**. דלדידך דאמרת המקיף את הקטן חייב כי מקפת ליה אשה נמי חייבת אבל לדידי אפילו גדול המקיף את הקטן פטור והוא הדין נמי לאשה וכן בגדול המקיף את הגדול חייב והוא הדין לאשה: **מכדי תרווייהו סבירא להו דהקפת כל הראש שמה הקפה**. והא הוה להו הקפת כל הראש לבניו דרב הונא: **במאי פליגי**. כלומר מאי איכא בינייהו דמאן דאסר בגדול ה)אמאי שרי באשה: **והני נשי הואיל וליתנהו בהשחתה**. דלית להו זקן ליתנהו בהקפה כלל שאפילו אשה המקפת את הגדול פטורה: **רב אדא בר אהבה סבר כי אמר רחמנא לא תקיפו אחד הניקף ואחד המקיף במשמע**. ולהא מילתא איתקש ניקף למקיף דכל היכא דניקף חייב מקיף נמי חייב לא שנא איש ולא שנא אשה: **והאי קטן הואיל והוא גופיה לא מיחייב**. משום דלאו בר עונשין הוא דמקיף ליה נמי לא מחייב ואפילו איש:

יכול

מסורת הש"ס

א) [לעיל מא. לקמן נח.], ב) [לעיל נה: לקמן נט:], ג) ב"ק פ., ד) קדושין לה:, ה) [לעיל מא. יבמות ה., ו) [ויקרא יט], ז) [שם], ח) [נ"ל אי נמי], ט) [ועי' תוס' שבועות ג. ד"ה ועל הזקן].

תורה אור השלם

1. לֹא תַקִּפוּ פְּאַת רֹאשְׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אֵת פְּאַת זְקָנֶךָ: ויקרא יט כז

2. וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת זְקָנוֹ וְאֵת גַּבֹּת עֵינָיו וְאֶת כָּל שְׂעָרוֹ יְגַלֵּחַ וְכִבֶּס אֶת בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהֵר: ויקרא יד ט

נוסחת הריב"ן

א) מספק על: ב) משום לאו דהשחתה דלא כו' פאת זקנך שכן מגלח כל שערו ואילך: ג) חייב נמי גבי דידך דליתנהו מגלחין את הראש כל לזכרייהו: ד) חובה: ה) מאי טעמא שרי:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ד' תגלחות אמאי והא קעביד: (ב) שם ודידך מאן מגלח: (ג) שם תרוייהו סבירא להו הקפת: (ד) רש"י ד"ה דקתני וכו' ידע הס"ד ואח"כ מ"ה וקעביד הקפה ועבר על לאו דהקפה: (ה) ד"ה אמאי וכו' פאת זקנך שכן:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה דקתני בר שלא נודע לו מעולם. ע' יבמות כב ע"ב ובתוס' בכור שור שם:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוד"ה והא קא עביד הקפה בזקן. השחתת הקפה כראש כצ"ל כו' א"מ: ב] ד"ה לפי שנאמר וכו' ככל קים לן דודאי אלא קמ"ל דהקפת כל הראש שמה הקפה כצ"ל א"מ ודעים"ש:

הגהות התוספות

1. נ"ל מיניה. 2. נ"ל מקון השחתה. הקפה כראש. ואח"כ מה"ד יהוא סה"ד. ואח"כ מה"ד באשה שאינה אסורה כו' כצ"ל. 3. תיבת כל נמחק. 4. תיבת למדרש נמחק. 5. תיבת נמי נמחק. 6. נ"ל ה"ה. 7. נ"ל פאת ראשכם.

מוסף רש"י

ראשו מה תלמוד לומר. במצורע כתיב יגלח את כל שערו, הרי ראשו בכלל, למה לי דכתיב ראשו (יבמות ה.).

פי' הרא"ש

דיקא נמי דקתני ואיני יודע דמשמע שלא ידע מעולם מדלא קתני ושכחתי איזה מכם טמא אלמא שמרחוק היה (נטמא): באשה שאינה באיסור הקפת ראש. כדאמר בסמוך כל שאינו בהשחתה אינו בהקפה וקטן שהוא מופלא סמוך לאיש: המקיף את הקטן חייב דכתיב לא תקיפו פאת ואף פאת קטן בכלל: ודידך מאן מגלח להו. שהיו רגילין שלא לשייר פאות כשהיו מגלחים ראש הקטנים: א"ל חובה. כך שם אשת רב הונא וס"ל דוקא איש המקיף את הקטן חייב ולא אשה כדמפרש טעמא בסמוך: חובה תקברינהו לבנה. וכי היא רוצה שתקבור את בניה שאינה יודעת העונש על שהיא מקפת אותם: הרי כשגגה שיוצאת מלפני השליט שקברה בניה אע"פ שלא קלל אותה: מכדי תרויידו סברי הקפת כל הראש שמה הקפה. רב הונא דאמר חובה מגלח להו אבל איש לא. וכן רב אדא דאמר תקברינהו לבנה: במאי קמיפלגי דרב אדא סבר דאיש המקיף קטן פטור מדקאמר ודידך מאן מגלח להו מכלל דלדידיה אפי' איש יכול להקיף את הקטן באיזה סברא נחלקו: הואיל וליתנהו בהשחתה ליתנהו בהקפה. פי' באיסור הקפה כלל ואף להקיף הקטן מותרות. וכן אם הקיפה את הגדול פטורה: ורב אדא סבר. נהי דליתנהו בהקפת ראשן בהקפת ראש אחר איתנהו: אחד המקיף ואחד הניקף במשמע דלא תקיפו: והאי קטן וכו' והאי דקאמר רב אדא חובה תקברינהו לבנה לאו בריך דרב הונא קאמר לדידך דלית לך הכי ניקף פטור מקיף נמי פטור דאמר המקיף את הקטן חייב. גם חובה יש לירא מעונש דאין חילוק בין איש מקיף קטן לאשה מקפת: דתניא ראשו מה ת"ל. גבי מצורע כתיב וגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו ואת כל שערו יגלח. והשתא דריש לראשו דמיותר דבכלל כל שערו הוא ולקמן דריש זקנו. וגבות עיניו דריש א) פי' היה מביא לכלל ופרט וכלל לרבות כל כנוס שער ונראה:

א) נ"ל וגבות עיניו דריש כפ' היה מביא דף כז ע"א לכלל ופרט וכלל וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones